

Grå stær

Øjenforeningen

VÆRN OM SYNET

Indhold

- 3** Hvad betyder stær?
- 3** Det normale øje
- 4** Hvad er grå stær?
- 4** Hvem får grå stær?
- 5** Symptomer på grå stær
- 5** Hvad skyldes grå stær?
- 5** Hvornår skal man opereres?
- 6** Operation for grå stær
- 8** Efter operationen
- 9** Efterstær
- 10** Hvem opererer?
- 11** Kontingentoplysninger

Tekst:

**Overlæge, dr.med.
Carsten Edmund**

Øjenforeningen Værn om Synet har siden sin start i 1982 ydet støtte til forskning til bekæmpelse af synstruende sygdomme ved årlige donationer på ca. 3,0 mio. kr., der stammer fra private fonde, arv og gaver, medlemskontingenter samt tipsmidler. Desuden udfører vi en betydelig oplysningsindsats via medlemsbladet VÆRN OM SYNET, informationsbrochurer – som den du holder i hånden nu - medlemsmøder i de 16 lokalafdelinger og hjemmesiden www.vos.dk

Vis os din sympati og støt denne indsats ved at blive medlem - det koster kun 150 kr. for et år - det har ca. 7.000 valgt at gøre - men vi beder om, at mange flere slutter op - også dig.

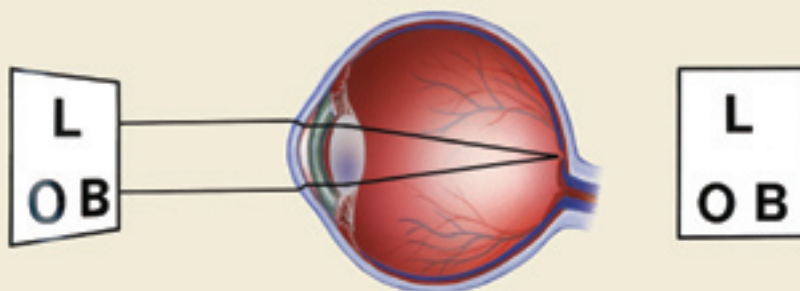
Hvad betyder stær?

Oprindelsen til betegnelsen "stær" for visse øjensygdomme er usikker, men ordet stær menes afledt af det tyske ord "starr", som betyder stiv. Personer med normalt syn kan have mere eller mindre livlige øjne, hvorimod blinde har et mere eller mindre stift blik. Ordet stær henviser således nok til en blind persons lidt stive blik. Var den blindes pupil grå, kaldtes det grå stær (katarakt), havde pupillen et blå-grønligt skær kaldtes det for grøn stær (glaucom), og var pupillen sort, talte man om sort stær (forekommer f.eks. ved nethindesygdom).

Det normale øje

For at se en genstand skarpt skal lyset brydes af den klare hornhinde, passere gennem pupillen i regnbuehinden og fokuseres af den normalt klare linse på nethindens gule plet (fig. 1).

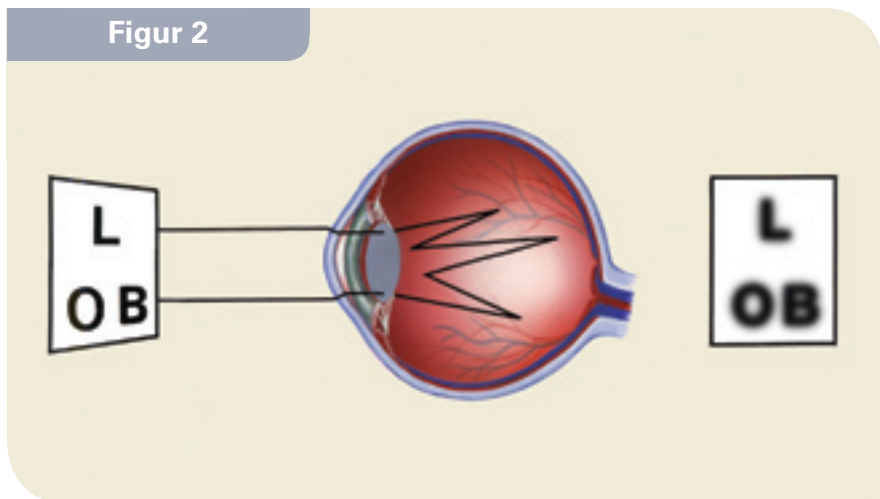
Figur 1

Hvad er grå stær?

Når linsen bliver uklar, har man grå stær. Billeddannelsen på nethindens gule plet bliver mere eller mindre sløret (fig. 2).

Figur 2

Man kan have alle grader af uklar linse fra ganske let til massiv gråhvid uklarhed. I sidstnævnte tilfælde, som heldigvis næsten ikke ses mere i Danmark, er pupillen gråhvid og øjet næsten blindt.

Hvem får grå stær?

Sygdommen kan være medfødt og i øvrigt optræde i alle aldre, men er langt hyppigst hos personer over 65 år, hvor den ofte viser sig på begge øjne dog oftest med måneders til års tidsforskydning i udviklingen på de to øjne. Sygdommen kan optræde som komplikation til andre øjensygdomme, som f. eks. regnbuehindebetændelse, og kan også opstå i forbindelse med øjenska-der. Endelig ses sygdommen relativt hyppigt hos personer med

sukkersyge, som synes at få grå stær ca. 10 år tidligere end normalbefolkningen. Der opereres over 40.000 øjne for grå stær om året i Danmark.

Symptomer på grå stær

Næsten alle grader af ændret syn og synsnedsættelse kan opleves af patienter med grå stær. Når linsen bliver hårdere, kan man blive nærsynet og opleve, at man kan læse uden briller eller, hvis man tidligere var langsynet, at kunne se fjernsyn uden briller. Efterhånden som uklarhederne i linsen tiltager, vil man dog opleve nedsat syn både ved læsning og ved fjernsynet. Mange er også generet af blænding i solskin og af billygter om natten. En del oplever dobbeltsyn, også når man lukker det ene øje, eller at bogstaver, i såvel bøger som på TV, ses med dobbelt kontur.

Hvad skyldes grå stær?

Trods intens forskning kendes årsagen til grå stær endnu ikke. Der er dog nogenlunde enighed om, at ultraviolet lys kan være en medvirkende årsag til udvikling af grå stær, men det er aldrig påvist med sikkerhed, at f.eks. solbriller skulle beskytte mod udvikling af grå stær. Der findes i dag ingen forebyggende - eller medicinsk - behandling, hvorfor operation forsat er eneste behandlingsmulighed.

Hvornår skal man opereres?

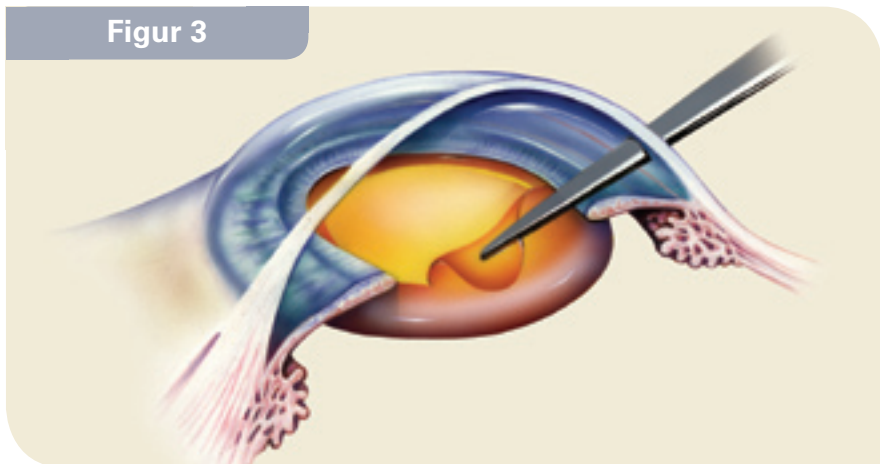
Chancen for at komme til at se godt efter en operation for grå stær bliver almindeligvis ikke dårligere af at vente. Man skal derfor opereres, når der er et rimeligt forhold mellem de gener, man har i sin hverdag af den grå stær og de risici, der er i forbin-

delse med en operation. Ca. 2 til 3% af dem, der bliver opereret for grå stær, har væsentlige synsgener efter operationen. Har man ingen væsentlige synsgener af sin grå stær, er der ingen grund til at lade sig operere og løbe denne relativt lille risiko. Har man udtalt grå stær på det ene øje og kun let grå stær på det andet, vil det være en god idé at blive opereret på det dårligste øje og få et godt syn på dette, inden synet på det andet øje bliver for dårligt til hverdagens behov.

Operation for grå stær

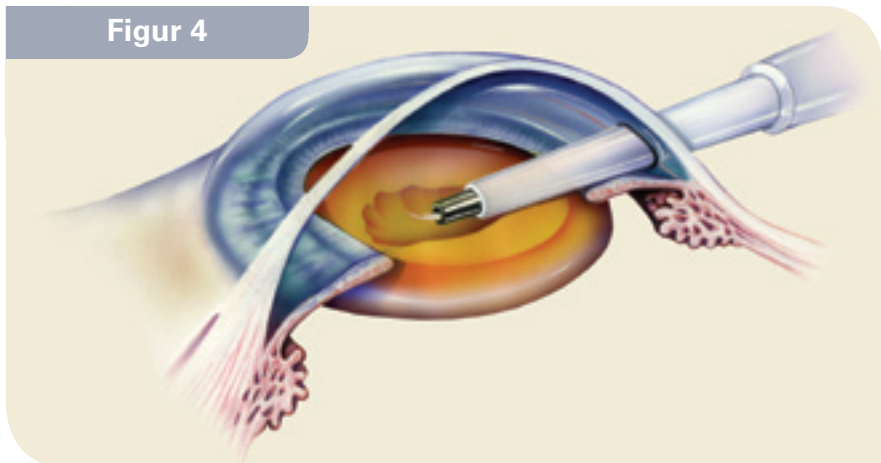
Formålet er at fjerne den uklare linse og erstatte den med en klar linse af plastik. Inden operationen måles hornhindens brydning og øjets længde - sidstnævnte med et specielt ultralydsapparat – således at styrken på plastiklinsen kan beregnes. Selve operationen foregår i lokalbedøvelse og varer ca. ½ time. Gennem en lille åbning på 3-4 mm på overgangen mellem den hvide senehinde og den klare hornhinde kan øjenlægen føre sine instrumenter ind i øjet. Først udformes en rund åbning i den cellofantynde linsekapsel (fig. 3).

Figur 3

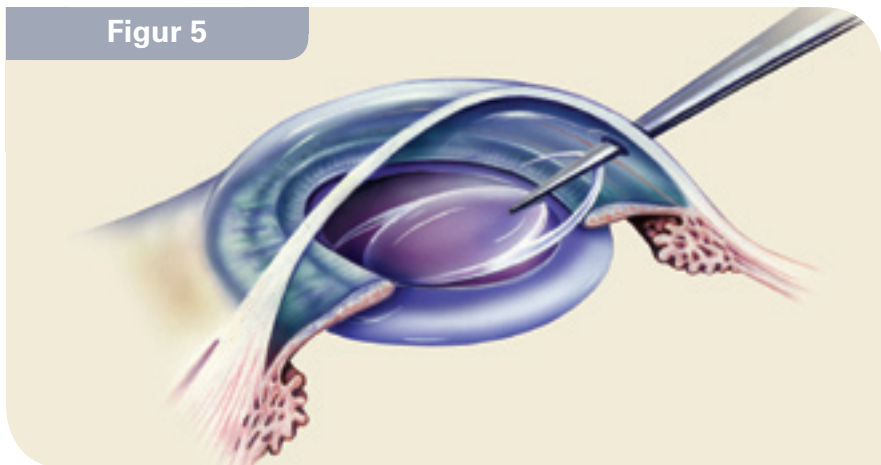
Dernæst sønderdeles og udsuges den uklare linse med en ultralydssonde (fig. 4).

Figur 4

Til slut indføres den klare plastiklinse i den ligeledes cellofantyn-
de linsesæk, som udspiles af de elastiske linseben (fig. 5).

Figur 5

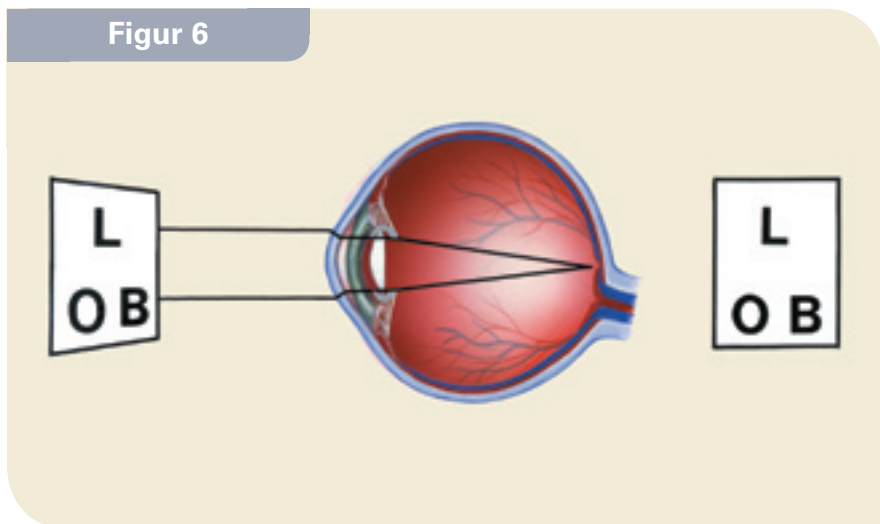

Den lille åbning i øjet er sædvanligvis selvlukkende og kræver ingen syning. Ved operationens afslutning lægges en øjenklap på øjet, som skal blive siddende til dagen efter.

Efter operationen

De fleste patienter kan se rimelig godt indenfor de første dage efter operationen, mens andre først genvinder synet i løbet af nogle uger. Man skal sædvanligvis dryppe øjnene de første par uger 1 til 3 gange om dagen. Kan man ikke selv klare øjendrypningen, kan der bestilles en hjemmesygeplejerske. Øjenlægen undersøger almindeligvis patienten flere gange indenfor den første måned og kan ved sidste kontrol bestemme styrken på den nye brille, som i de fleste tilfælde er nødvendig for at genvinde sit normalsyn (fig. 6).

Figur 6

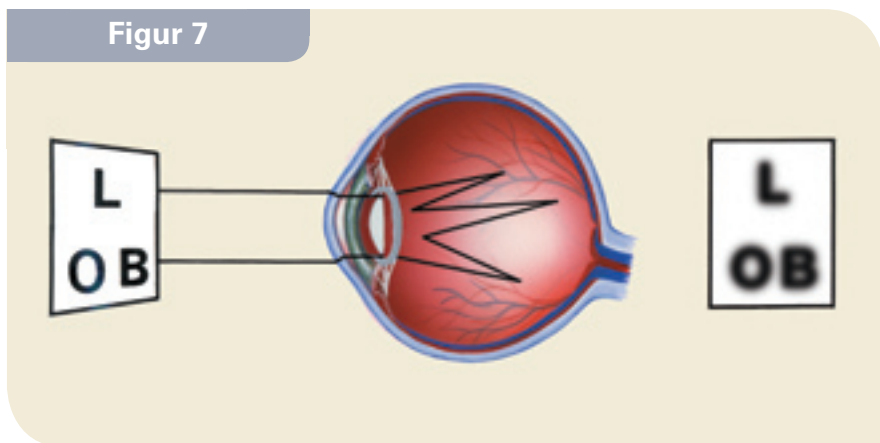

Større fysiske anstrengelser bør undgås de første par uger efter operationen, men bortset herfra kan man leve normalt og i øvrigt anvende øjet, så meget man kan og vil. Det er altså ikke skadeligt at læse eller se fjernsyn.

Efterstær

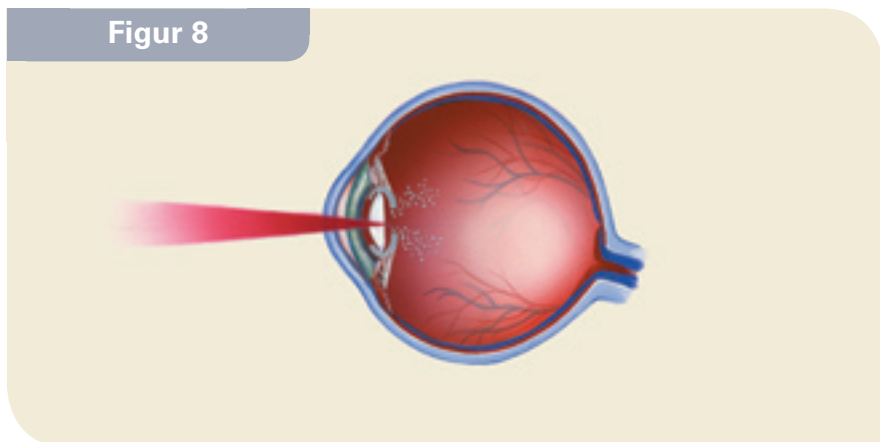
Den cellofantynde kapsel, som indeholder plastiklinsen, kan måneder til år efter operationen blive uklar hos en del af de opererede øjne. Dette kaldes efterstær, og opleves af patienten som tiltagende synsnedsættelse (fig. 7).

Figur 7

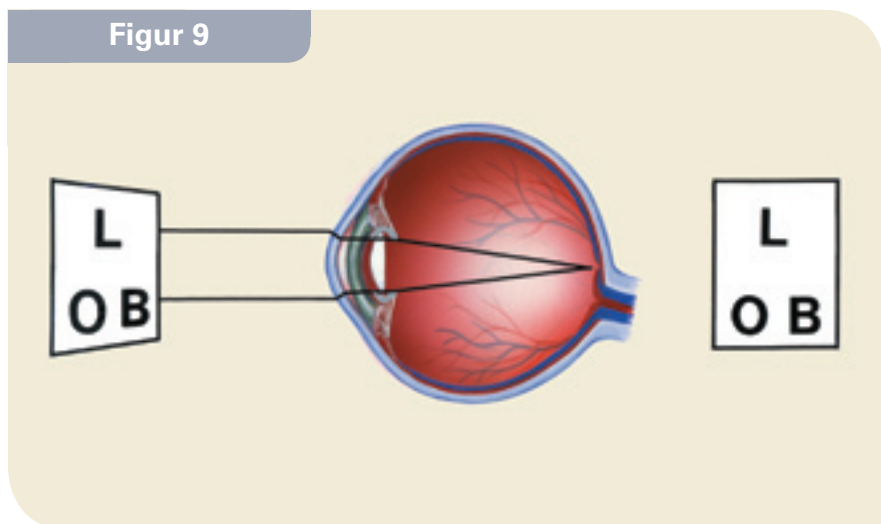
Efterstæren kan let fjernes med en speciel laserstråle. Selve indgrebet foregår i dråbebedøvelse og tager kun få minutter (fig. 8).

Figur 8

Allerede samme dag er synet bedret (fig. 9).

Figur 9

Hvem opererer?

Uden udgift for patienten kan man blive opereret for grå stær på en øjenafdeling eller hos øjenlæger, som har en særlig aftale med sundhedsvæsenet. Man har krav på, at blive opereret indenfor 2 måneder. Den øjenafdeling, der har modtaget henvisningen, skal oplyse patienten om, hvor operationen kan foretages, hvis afdelingen ikke selv kan tilbyde operation indenfor 2 måneder. Man har forsat frit sygehusvalg, men en given øjenafdeling har ikke pligt til at modtage patienter udenfor lokalområdet, selv om de fleste gør det.

Kontingentoplysninger

Der er flg. kontingentmuligheder for medlemskab af Øjenforeningen.

Årsmedlemskab

Enkeltmedlem	150 kr.
Par	225 kr.
Firma-medlem	1.200 kr.

Giro: 170 8090

BG Bank: 9541 76000 51738

Øjenforeningens formål:

Forebyggelse af øjensygdomme ved forskning, oplysning og rettidig behandling

Brug vores hjemmeside:

www.vos.dk

Der er mange nyttige oplysninger på Øjenforeningens hjemmeside, og der kan f.eks. sendes e-mail med spørgsmål om øjenproblemer, ligesom der er links til andre relevante hjemmesider.

Øjenforeningen

VÆRN OM SYNET

Ny Kongensgade 20 · 1557 København V
Telefon 33 69 11 00 · Fax 33 69 11 01 · E-mail: vos@vos.dk
www.vos.dk